

Czesław Świniarski

"Studia Warmińskie", T. V, 1968 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 14/1-2, 350-353

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

prawa dotyczy wykluczenia dóbr małżeństwa, zakładając, iż jest to powiedziane w tytule książki.

W konkluzji możemy więc Autora pochwalić za odważne podjęcie się opracowania tego szerokiego tematu i pracowite przetarcie dróg w gąszczu źródeł i literatury, ale mniej za nie zawsze dobrą metodę pracy naukowej.

Ks. Marian Pastuszko

STUDIA WARMIŃSKIE, t. V, Olsztyn 1968, Warmińskie Wydawnictwo Diecezjalne, s. 608 + 2 ilustracje.

Rocznik ten zawiera głównie prace przygotowane dla upamiętnienia 400-lecia fundacji Seminarium Warmińskiego Hosianum, rocznicy będącej słusznym tytułem chwały diecezji warmińskiej.

Ks. bp Jan Obłak pisze „O początkach Kolegium Jezuickiego i Seminarium Duchownego w Braniewie”, s. 5—41, w oparciu o archiwa miejscowe i rzymskie. Opracowanie to jest przyczynkiem uzupełniającym brak wyczerpujących monografii tych instytucji. Interesującym jest inwentarz przejętej przez Jezuitów pofranciszkańskiej zakrystii i biblioteki złożonej z książek filologicznych, filozoficznych, prawniczych i teologicznych. Wspólnie z władzą diecezjalną przez przeszło 200 lat Jezuiti kierowali obydwojma zakładami naukowymi troszcząc się o wychowanie, wykształcenie i utrzymanie dyscypliny, podczas gdy diecezja zapewniała utrzymanie materialne seminarium.

Ks. Henryk Gulbinowicz, „Geneza Konstytucji Hozjańskich Seminarium Duchownego w Braniewie”, s. 43—65. Autor stara się odpowiedzieć czy twórca pionierskiej pracy jaką są konstytucje, układał je samodzielnie, czy korzystał z wzorów istniejących. Piszący ogranicza się do prób wykazania na ile konstytucje są zależne od dekretu soboru trydenckiego „Cum adolescentium aetas”, oraz od konstytucji i reguł Collegium Germanicum w Rzymie. Wykazuje też różnice między wymienionymi dokumentami.

Ks. Ludwik Piechnik S. J., „Starania biskupów warmińskich i Jezuitów polskich o przekształcenie Kolegium w Braniewie na uniwersytet”, s. 67—76. W wykładzie tym wygłoszonym na jubileuszowej sesji naukowej „Hosianum” przedstawione jest jak poprzez stopniową rozbudowę programu i instytucji wychowawczych od połowy XVII w. uczelnia w Braniewie miała studia na poziomie uniwersyteckim. Mimo to nie była ona de facto uniwersytetem, gdyż nie uzyskała specjalnego przywileju papieża i panującego, chociaż biskupi warmińscy i jezuiti nieustrudzenie starali się o to w ciągu istnienia Kolegium (1565—1780). Autor omawia czynniki które odgrywały w tym rolę, oraz zaistniałe przeszkody.

Ks. Jan Korewa S. J., „Rola Braniewskiego Hosianum w dziele zespolenia Warmii z Rzeczpospolitą w w. XVI—XVIII” s. 77—87. W arty-

kule tym uchwycona została waga i znaczenie działalności tej instytucji, która była jasnym punktem w tragicznych dziejach polskiej polityki bałtyckiej na wybrzeżu pruskim. Wykazaną została waga kontroli „Hosianum” przez biskupów polskich i ściśle związanych z Polską biskupów warmińskich, a zwłaszcza fakt, że Braniewo z „Hosianum” należało organizacyjnie do prowincji polskiej jezuitów, którzy kierowali uczelnią.

Ks. Ludwik Piechnik S. J., „Konwikt szlachecki w Braniewie (1565—1600), s. 89—110.

W oparciu o archiwa rzymskie Towarzystwa Jezusowego opisane są dzieje zakładu wychowawczego, którego otwarcie było dziełem Hozjusza, bez wiedzy i pozwolenia władz zakonu jezuitów w Rzymie. Konwikt założono dla synów szlachty polskiej i pruskiej. Reorganizacja zakładu, po chwilowym jego zamknięciu, według wskazań prowicjała L. Maggio. Dużą rolę wychowawczą odgrywała wśród konwiktów Sodaliczka Marińska.

Ks. Marian Borzyszkowski, „Problematyka filozoficzna i teologiczna w twórczości Jana z Kwidzyna (1343—1417)” s. 111—199. W numerze rozpoczęto druk pierwszych trzech rozdziałów pracy. I. Twórczość Jana z Kwidzyna. II. Teoria poznania Boga. III. Teologia Boga Stwórcy.

Ks. Alojzy Szorc, „Relacje Biskupów Warmińskich XVII i XVIII wieku do Rzymu o stanie diecezji” s. 201—239.

Zgodnie z wymogami *visitatio Liminum* biskupi warmińscy wysyłali relacje o stanie diecezji, określone bullą Sykstusa V. Z omawianego czasokresu winno się znajdować w Kongregacji Soboru 53 relacje. Jest ich 17, po kwerendzie w archiwum warmińskim znaleziono jeszcze 3. Autor czyni porównania z innymi diecezjami, także poza Polską, porównuje też ich treść, czyniąc ciekawe spostrzeżenia. Najlepiej z obowiązku wywiązywał się biskup Grabowski. Wartość relacji jest niejednakowa, zauważalny jest ich „antyheretycki” charakter ze względu na zagrożenie luterańskie.

Ks. Józef Mysłowski, „Egzystencjalny agnostycyzm metodyczny względem najstarszej apologii chrześcijaństwa” s. 242—274. Jest to studium z zakresu teorii apologetyki stosowanej, w którym autor stara się wydobyć i uwydatnić nieporuszony w systemie teologicznym Bultmana aspekt.

Ks. Julian Wojtkowski, „Matka Boska w maryjnych lekturach monastycznych Polski XIII wieku” s. 275—323.

Treść studium historyczno-dogmatycznego obejmuje: Wstęp. I. Zbiór Engelharda z Langheim w opactwie cysterskim w Paradyżu-Gościkowie: 1. „Oratio cum laude sanctae MARIE Engelharda, 2. List Gerhoha z Reichensberg i asumpcyjny kazanie „Hodierna festiuitas” Anonima z Reichenau. 3. „Miracula” i „Vita s. Mechtyldis” Engelharda. 4. Podsumowanie. — II. „Miracula beate et gloriose virginis MARIE”

z opactwa cystersów w Pelplinie. — III. Ewangelia pseudo Mateusza czyli „Liber de ortu BMV et infantia Salvatoris” na Śląsku, w Paradyżu-Gościńkowie i w Krakowie. — IV. „Rytmy” i „miraculum” z klasztoru dominikanów w Wrocławiu, poezje z opactwa cystersów w Paradyżu-Gościńkowie, śląskie modlitwy maryjne. Zakończenie.

Ks. Tadeusz Pawluk. „Przyznanie sądowe strony w procesie kanonicznym” s. 326—472.

Praca habilitacyjna autora omawia wszechstronnie tę instytucję kanonicznego prawa procesowego w jej rozwoju. Zagadnienie tego środka dowodowego zawierające wiele problemów niełatwych do rozstrzygnięcia przedstawia autor w następującej treści: Wstęp. I. Pojęcie przyznania sądowego strony. II. Przyznanie sądowe strony w starożytności. III. Geneza instytucji przyznania sądowego strony w kanonicznym prawie procesowym. IV. Przyznanie sądowe w przedkodeksowych źródłach prawa kanonicznego. V. Wymogi prawne przyznania sądowego strony w świetle Kodeksu Prawa Kanonicznego. VI. Charakter dowodowy przyznania sądowego strony. VII. Skutki prawne przyznania sądowego strony. — Wnioski de „lege ferenda”.

Ks. Jerzy Podolecki, „Szafarz sakramentu chrztu od wieku VIII do soboru trydenckiego” s. 473—493.

W przedstawionym kolejnym etapie rozwoju prawodawstwa kościelnego stanowiącego o osobie szafarza sakramentu chrztu, autor omawiając osobę szafarza chrztu uroczystego i prywatnego, a także udzielanie chrztu przez akatolików dochodzi do wniosków, że biskup w tym okresie przestając uroczystego szafarstwa chrztu, dopilnowuje jedynie właściwego udzielania tego sakramentu. Znaczniejsze kościoły zaczynają otrzymywać w diecezji prawo własnej chrzcielnicy, co zezwalało duszpasterzowi na chrzczenie bez każdorazowej zgody biskupa. W wieku XII i XIII złagodzone pojęcie konieczności jako warunku godziwego administrowania chrztu przez diakona. Papież Urban II orzekł, że kobiety udzielają ważnie chrztu św. a papież Mikołaj I i sobór we Florencji uznali ważnym chrzest udzielony przez pogan i żydów pod warunkiem zachowania właściwej materii i formy, oraz intencji u szafarza czynienia tego co czyni Kościół.

Ks. Władysław Turek, „JOC i metoda jego działalności apostołskiej” s. 496—527.

Autor postawił sobie za cel ukazanie genezy, rozwoju i zadań, oraz metody organizacji jocistowskiej, która jako jedna z najprężniejszych organizacji w ciągu 40 lat swego istnienia w Kościele katolickim zdziałała wiele w środowiskach młodych robotników. W pierwszym rozdziale omówiony został rozwój ruchu, z analizą jego sześciu etapów. Rozdział drugi wskazuje na założenia ideowe ruchu, na których opiera się organizacja JOC, jej struktura, cele i zadania. Rozdział trzeci zawiera wykład metody, która wyraża się w zadaniu „widzieć—oceniać—działać”, dostosowuje formy pracy duszpasterskiej i apostołskiej do istniejących

potrzeb. JOC przede wszystkim integrował katolicką młodzież robotniczą, oddając wielkie zasługi w dziele odnowy Kościoła.

Ks. Piotr Poręba, „Jedność, spójność i trwałość struktury rodzinnej w procesie wychowawczym dziecka” s. 530—583.

Treść: Wstęp. I. Czynniki warunkujące spójność i trwałość więzi małżeńskiej i rodzinnej. 1. Warunki podmiotowe. 2. Uwarunkowanie obiektywne. 3. Uwarunkowanie wychowawcze. II. Czynniki dezintegrujące strukturę małżeńską i rodzinną.

Materiały.

Ks. Marian Borzyszkowski, „Jan z Kwidzyna: Spis treści wyjaśnienia składu apostołskiego (po 1399 roku)”. Tekst źródłowy. s. 585—590.

Recenzje i omówienia: Ks. Marian Borzyszkowski, „Mikołaj Kopernik i Frombork”, „W sprawie lokalizacji obserwatoriów Mikołaja Kopernika we Fromborku”, „Na marginesie lektury 'Studia Philosophiae Christianae' ” s. 591—598.

Ks. Julian Wojtkowski, „Pięć lat półrocznika Studia Theologica Varsoviensia” s. 598—604.

Ks. Piotr Ilwicky, „Prawo Kanoniczne”, s. 604—607.

Ks. Czesław Swiniarski